

MAGYAR AGRÁR- ÉS ÉLETTUDOMÁNYI EGYETEM
KERTÉSZETTUDOMÁNYI INTÉZET
BUDAPEST

A Soroksári Botanikus Kert homokbucka növényzetének állapotfelmérése és természetvédelmi rekonstrukciója

Pődörné Gárdonyi Zita

Kertészmérnök

Készült a Növénytani Tanszéken

Közreműködő tanszék(ek): _____

Tanszéki konzulens: Dr. Höhn Mária

Konzulens(ek): Dr. Rédei Tamás

Bírálok: _____

Budapest, 2022. 10. 31.

tanszékvezető/szakirányfelelős

konzulens

Összefoglalás

Dolgozatomban a Soroksári Botanikus Kertben lévő homokbucka rekonstrukciójának lehetőségeit vizsgáltam. Az alábbi célokat tűztem ki:

- A terület flórájának felmérése és növényfaji összetételének összehasonlítása egy 2005-ös fajlistával.
- Cönológiai vizsgálatokat végeztem a homokdombon és Szigetszentmiklóson egy természetes homokbuckán.
- Eredményeimet felhasználva kezelési javaslatot készítek a rekonstrukcióra.
- Ennek részeként ex situ homoki növényeket vetettem.
- A homokdombon lévő invazív növényeket irtottam és az így létrejött gap-be magokat vetettem.

Az irodalmi áttekintésben részletesen bemutatam a rekonstrukcióhoz szükséges háttér információkat. Kiemeltem a rekonstrukció fontosságát és a pannon homoki élőhelyek külön élővilágát és az élőhelyeket veszélyeztető invazív növényeket. Végül a két vizsgált területet (Csepel, Soroksár) bemutatam, történeti, földtani és botanikai- természetvédelmi szempontokból.

A soroksári homokdomb természetvédelmi értékeléséhez először annak aktuális fajlistáját összehasonlítottam Dr. Udvardy László által készített 2005-ös listával. Ezt követően konzulensem javaslatára kiválasztottam egy csepeli homokbuckás területet és mindkettőn cönológiai felvételeket készítettem Braun-Blanquet módszerrel.

A 2005-ös és az általam összeállított 2022 -es fajlisták összehasonlításából kiderült, hogy a terület 2005 óta folyamatosan degradálódik, értékes növényfajokat veszít el, helyettük gyomok és adventív növények települnek be. A védett növények közel fele eltűnt a területről, míg az adventív növények száma megduplázódott. A változás olyan szintű, hogy már csak a fajok 40%-a egyezik a korábbi listán szereplővel. A homokbucka sztyeppesedése is elkezdődött, ezzel ellehetetlenítve a nyílt homoki fajok spontán betelepülését. A homokdomb határpontjait GPS-en rögzítettem és térképen ábrázoltam.

A soroksári és csepeli homokbuckát összehasonlítottam Braun-Blanquet-féle módszerét használva. Kísérletemhez mindkét területen hat darab 10mx10m-es kvadrátot használtam. A kapott eredményekből A-D értéket, majd abból frekvenciát és Shannon-diverzitást számoltam. A karakterfajokból két faj volt megtalálható mindkét területen (*Artemisia campestris*, *Stipa borystenica*). A fajokat Borhidi-féle természetvédelmi érték kategóriákba soroltam. Soroksáron a legmagasabb a DT (természetes zavarástűrők), míg Csepelen a G kategória fajszáma. Az ökológiai mutatók szerint a két területen élő növények környezeti igényei megegyeznek, az egyetlen kivételt ez alól a N igény jelenti. Jaccard-diverzitást használtam, a két homokdomb közös fajkészletének megállapítására. Annak ellenére, hogy hasonló élőhelyekről van szó, és hasonló ökológiai igényű növények élnek mindkét területen, nagyon alacsony ez az index (0,13). Irodalmi adatok alapján elmondható, hogy a homoki területek rossz minőségű talajain a fajok gyakran sodródnak, a fajkészletek rövid intervallumokban is erősen változhatnak, egyes fajok akár véletlenszerűen jelenhetnek meg mások kiszorulnak (Fekete & Varga, 2006).

Mindkét terület esetében a kvadrátok GPS pontjait lejegyeztem és később az adatokat felhasználva térképeket készítettem.

A soroksári homokdombon az invazív *Opuntia phaeacantha* állományait kiástam. Ez kettős célt szolgált, megnyitottam vele a gyepet és a létrejött lékekbe magokat vettem. Négy területre magkeveréket és egy-egy területre *Alkanna tinctoria*-t és *Fumana procumbens*-t vettem. A csírázás sikerességéről a jövő év tavaszán várhatók eredmények.

Ex situ fajvédelem keretében magokat csíráztattam kontrollált körülmények között. 2022 áprilisában hét faj magjait vettem el palántázó tálcába, ebből négy faj csírázott ki és két faj egyedei mutatkoztak életképesnek. A növények kondíciója miatt kiültetésre csak 2023-ban kerülhet sor.

Kutatásaim alapján megállapítottam, hogy a homokbucka érdemes a további védelemre, de területi rekonstrukcióra szükség van. Ennek első lépése az invazív növények további irtása és a gyep megnyitása. Ezt követően szorgalmazni kell az in situ és ex situ aktív természetvédelmi megőrzési formákat.

Pődörné Gárdonyi Zita